

2017. augusztusi mérnök évfordulók, emlénapok

1. – 160 éve létesült a mosoni Kühne jogelődje

1857. augusztus 1-jén kapott engedélyt a Helytartótanáctól a mosoni Pabst & Krauss cég, a Kühne Rt. jogelődje. A német H. W. von Pabstot, a hohenheimi mezőgazdasági akadémia igazgatóját 1850-ben nevezték ki az óvári Gazdasági Felsőbb Tanintézet élére. Pabst kezdeményezte a gépkísérleteket, amelyek ekékkel, vető- és betakarító gépekkel folytak. Pabst és veje, F. Krauss 1856-ban kisebb gépek előállításába kezdett. Egy év múlva hivatalosan is megalakult hazánk egyik legrégebbi mezőgazdasági gépgyára, amelynek vezetését később Kühne Ede vette át. A gyár nemzetközi sikerét talajművelő eszközeinek, vetőgépeinek köszönhette.

3. – 90 éve született Koller Sándor mérnök

Sashalmon született Koller Sándor (1927-1993) mérnök, a forgalomtechnika hazai meghonosítója, oktatásának kezdeményezője, a tantárgy előadója, az első magyarországi forgalomtechnikai tankönyv és szakkönyv szerzője.

3. – 110 éve született Fehér István mérnök

E napon született Fehér István (1907-1986) Kossuth-díjas vegyészmérnök. Nevéhez fűződik az üveglapos szárítás, valamint több új cserzési és kikészítési eljárás bevezetése a hazai bőriparban. A Könnyűipari Minisztérium megbízta a Bőr-, Szőrme- és Cipőipari Kutatóintézet létrehozásával, amelyet 1949-67 között vezetett. Emellett az Áll. Műszaki Főiskolán megszervezte a Bőripari Tagozatot, s a BME meghívott előadója is volt. A II. világháború után ő szervezte újjá a Bőr- és Cipőipari Tudományos Egyesületet, amelynek 1948-tól 17 éven át volt elnöke, később pedig díszelnöke.

4. – 160 éve született Kolossváry Ödön mérnök

Átokban született Kolossváry Ödön (1857-1921) mérnök. A műegyetemet Budapesten és Grazban végezte. 1881-ben állami szolgálatba lépett. Előbb a folyammérnökségnél, majd kerületi felügyelőként működött. Behatóan foglalkozott az Alföld öntözésének kérdéseivel. Tervei nagy szerepet játszottak az alföldi öntözőtelepek megvalósításában.

6. – 110 éve született Heller László gépészmérnök

Nagyváradon született Heller László (1907-1980) Kossuth-díjas gépészmérnök, akadémikus. Oklevelét Zürichben szerezte, 1931-1933. között egyetemi alkalmazott. 1933-1936. között hő-technikai konstruktőr a Budapesti Farkas Gépgyárban. 1936-tól különböző üzemek tanácsadó mérnöke, majd 1948-tól az Energiagazdálkodási Intézet főmérnöke lett. 1949-től a BME meghívott előadója, és 1951-től egyetemi tanár, a Hő-energetikai tanszék vezetője, majd az MTA Kalorikus Gépészeti Tanszéki Munkaközösségi vezetője. Az ő tervei alapján épült az első nagynyomású ipari hőerőmű Ajkán. Ekkor dolgozta ki a világhírű ún. Heller-System léghűtési eljárást, amely az ipari megvalósításban tevékenyen közreműködő Forgó László neve alapján Heller-Forgó rendszerként ismert. Az elvet Heller dolgozta ki, a berendezést Forgó szerkesztette. Nagyszámú tudományos ismertető szerzője, 50 szabadalmat jelentett be.

7. – 160 éve született Jákoy Géza mérnök

Magyarbarnagon született (1857-1927) erdőmérnök. Oklevelét a Selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémián szerezte. Veszprém megye erdőgondnoka lett 1884-ben, majd 1888-ban gróf Eszterházy Móric főispán hívására uradalmi erdőmester, később a hitbizományi uradalom jószágkormányzója.

7. – 170 éve született Seefehlner Gyula mérnök

Pesten született Seefehlner Gyula (1847-1906) vasút- és hídépítő mérnök. A MÁVAG főmérnöke, majd hídépítő részlegének vezetője volt. Több vasúti híd építésvezetőjeként tisztelték, és a budapesti Ferenc József híd (ma: Szabadság híd) építésének közvetlen irányítója is ő volt. 1898-tól az Erzsébet-híd építését irányította főfelügyelőként.

9. – 170 éve született Seefehler Gyula mérnök

Pesten született Seefehler Gyula (1847-1906) mérnök. Építésvezetője volt a Déli-összekötő vasúti-hídnak, a pozsonyi, győri, komáromi, esztergomi és újpesti Duna-hidaknak, valamint a Margit-híd szigeti lejárójának. Irányította a Ferenc József-híd és az Erzsébet-híd építését.

10. - 150 éve indult a Magyar Mérnök-Egyesület Közlönye

1867-ben e napon Szily Kálmán szerkesztésében napvilágot látott a Magyar Mérnök-Egyesület Közlönye, amely később a Magyar Mérnök és Építész-Egylet Közlönye néven egészen 1944 végéig megjelent.

15. – 180 éve született Farbaky István mérnök

Nyíregyházán született Farbaky István (1837-1928) bányamérnök, egyetemi tanár. Tanártársával Schenek Istvánnal nagy teljesítőképességű világítógáz-fejlesztő készüléket és akkumulátort (Farbaky-Schenek-féle akkumulátor) talált fel. Jelentős szerepe volt a magyar bányászati szaknyelv kialakításában. Több bányászati, kémiai és kohászati szabadalma ismeretes.

17. – 170 éve született Pártos Gyula építész

Apatinban született Pártos Gyula (1847-1916) építész. Lechner Ödön tervezőtársaként a magyar stílusú szecesszió úttörője. Először a budai politechnikumban tanult, majd 1870-ben Berlinben szerzett építész oklevelet. Pesten Lechnerrel közös irodát nyitottak, ahol a szervezői feladatokat Pártos látta el, míg a pályázatok és megvalósult művek Lechner művészetét tükrözik. Néhány önálló tervén kívül (kiskunfélegyházi Szent István-templom, kecskeméti református bazár) részt vett Lechner csaknem valamennyi megvalósult tervének kivitelezésében (Thonet-ház, Drexler-palota, kecskeméti városháza, Iparművészeti Múzeum).

23. – 140 éve született Medgyaszay István építész

Budapesten született Medgyaszay István (1877-1959) építész. Műveiben a népi, elsősorban az erdélyi forma kincset használta fel. 1906-ban a milánói nemzetközi kiállítás magyar termének megtervezéséért a kiállítás aranyérmét kapta. 1908-ban Veszprémben építette az első vasbeton-szerkezetű színházépületet. 1909-ben átépítette a soproni színházat, a Nemzeti Színház tervpályázatán 1913-ban első díjat nyert. 1938-ban tervei alapján épült Somló hegyen a Szent Istvánról elnevezett kilátó.

25. – 175 éve nyílt az első magyar iparmű kiállítás

1842-ben e napon az Ipartestület szervezésében Pesten nyílt az első magyar iparmű kiállítás. A köztudat a kiállítás rendezését Kossuth Lajos nevéhez kapcsolja, aki ugyan lelkesülten adott hírt a Pesti Hírlapban a kiállítás minden fejleményéről, de a kereskedői és a szervezői szaktudást Landerer Lajos biztosította. A 213 kiállító 298 tárgyat mutatott be a 14.425 fizető látogatónak.

26. - 120 éve született Jakóby László mérnök

A Liptó vármegyei Luzsnán született Jakóby László (1897-1957) fémkohómérnök, a műszaki tud. kandidátusa. 1931-ben kohómérnöki tervező és tanácsadó irodát nyitott. Tervezői és kivitelezői munkája során sok kovács-, láng- és üvegolvasztó kemence készült el.

30. – 190 éve született Martin Lajos mérnök

Budán született Martin Lajos (1827-1897) matematikus, hadmérnök, feltaláló és egyetemi tanár. Hajócsavar-mintapéldányát sikerrel alkalmazta a Lloyd angol hajótársaság. A gőzturbina alapelvének korai megfogalmazása is az ő érdeme. Foglalkozott a szélérőgépek kutatásával is. 1895-96. között ő volt a Kolozsvári Egyetem rektora. Repülőgép, illetve a kormányozható léghajó elméletével is foglalkozott. Konstruált egy helikopterszerű, kerékpár-meghajtással működő szerkezetet, amely két-három méter magasra felemelkedett. A modell ma a kolozsvári történeti múzeumban található.

Felhasznált irodalom:

- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága sorozatának kötetei*
- *História – Tudósnapár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - <http://tudosnapar.kfki.hu/historia/>*
- *Mérnökök évfordulói 2017-ben – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága*
- *Nagy Ferenc szerk.: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK*
- *Kenyeres Ágnes szerk.: Magyar Életrajzi Lexikon I-IV. – 1967-1990. – Akadémiai Kiadó*
- *Egyéb életrajzi és műszaki források*

Készítette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök